

Yttrande

Datum 2023-10-06
Klassificering 1.5.2
Dnr 2023-2065

Ert 2023-08-16
Er 531-5716-2022

Avdelning Kulturmiljöavdelningen
Enhet Enheten för
landskapsutveckling

Yttrande om ansökan om tillstånd enligt lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon för uppförande och drift av Vindpark Aurora i Egentliga Östersjön

Ärendet

AUR Energipark AB (nedan "Bolaget") har hos regeringen ansökt om tillstånd enligt lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon för uppförande och drift av den havsbaserade vindparken Aurora som planeras att anläggas i Sveriges ekonomiska zon i Egentliga Östersjön, drygt 30 kilometer öster om Öland och drygt 20 kilometer sydväst om Gotlands södra spets. Området berör till stor del angränsande zon.

Ansökan omfattar som mest 370 vindkraftverk med en maximal totalhöjd om 370 meter med tillhörande transformator- och omriktarstationer, plattformar och mätmaster.

Regeringen har uppdragit åt Länsstyrelsen i Gotlands län att bereda ärendet inför beslut.

Synpunkter

Riksantikvarieämbetet avstyrker ansökan om tillstånd att uppföra och driva Vindpark Aurora. Riksantikvarieämbetet anser att det inte är visat att lokaliseringen är lämplig med hänsyn taget till förekommande påverkan på kulturmiljöerna. Riksantikvarieämbetet anser vidare att konsekvenserna för och skadorna på nedan visade värden är sådana att de bör anses utgöra väsentliga skador på kulturmiljövårdens intressen.

Riksantikvarieämbetet anser att etableringen av Vindpark Aurora (nedan "vindparken") skulle medföra att riksintresseområdena *Sundre* (I 49) på Gotland samt *Östra Ölands kust- och odlingslandskap* (H 19) var för sig påtagligt skadas.

Riksantikvarieämbetet
Box 1114
621 22 Visby
Tel 08-5191 8000
E-post registrator@raa.se
Org.nr 202100-1090
Bankgiro 5052-3620

Riksantikvarieämbetet anser vidare att betydande kultur- och naturvärden knutna till landskapen dels på södra Gotland och dels inom världsarvet Södra Ölands odlingslandskap skulle skadas i en omfattning som inte kan anses motiverad. Sammantaget är detta inte förenligt med miljöbalkens intentioner. Nedan redogörs för de omständigheter som myndigheten vill åberopa som grund för avstyrkan.

Riksantikvarieämbetet utgår i yttrandet från att det alternativ som avses att förverkligas är det som angetts ovan, det vill säga en vindpark som maximalt består av 370 vindkraftverk med en maximal totalhöjd på 370 meter.

Riksintresse för kulturmiljövård

Riksantikvarieämbetet delar miljökonsekvensbedömningens analys och slutsats att den visuella påverkan som etableringen av vindparken ger skulle medföra små till måttliga konsekvenser för läsbarheten av de kulturhistoriska sammanhangen i fråga om flertalet av de riksintressen för kulturmiljövården som är belägna inom påverkansområdet.

Däremot anser Riksantikvarieämbetet att vindparken skulle medföra påtaglig skada på kulturmiljövårdens riksintressen Sundre respektive Östra Ölands kust- och odlingslandskap. En viktig bedömningsgrund för kulturmiljövårdens riksintressen är hur utpekade uttryck samspelar med varandra för att återspegla ett identifierat riksintressant kulturhistoriskt sammanhang ("berättelse") i landskapet. Riksantikvarieämbetet konstaterar att det saknas en analys av hur uttrycken för dessa båda riksintressen skulle påverkas av vindparkens etablering samt vilka konsekvenser detta får för förståelsen och upplevelsen av områdenas riksintressanta kulturhistoriska sammanhang.

Enligt Riksantikvarieämbetets motivering utgör riksintresseområdet Sundre ett perifert beläget område med ett för Gotland säreget och storslaget kustnära odlingslandskap som är öppet, kuperat och med stora delar välhävdade alvarmarker. Landskapets ålderdomliga prägel med få förändringar i markanvändningen efter 1700-talet liksom de utmed kusten belägna fiskelägena, fyrplatsen och stenbrotten med anknytning till jordbrukets binärningar är ytterligare beståndsdelar i området som motiverar att det utgör riksintresse för kulturmiljövården (https://www.raa.se/app/uploads/2019/09/1_riksintressen.pdf).

Sundre är beläget inom avstånd mellan 22,5 och 28,5 km från det aktuella projektområdet. Enligt den zonindelning som redovisas i

miljökonsekvensbeskrivningen motsvarar detta närzonen och i *Kulturmiljöanalys* (bil. B.11.) konstateras att riksintressets kustnära läge och öppna landskap gör att påverkan blir "våldigt påtaglig" (sid. 69 och 113). Med utgångspunkt från den synbarhetsanalys samt de videoanimeringar som redovisats för fotopunkt 10 vid Hoburgen görs i Bolagets miljökonsekvensbeskrivning (bil. B) bedömningen att vindparken skulle innebära en "relativt omfattande visuell påverkan" inom riksintresset Sundre (sid. 195).

Enligt Riksantikvarieämbetets bedömning skulle vindparken utgöra ett främmande inslag i kulturmiljön. Genom sin dominans skulle anläggningen medföra en påtagligt negativ påverkan på möjligheten att förstå förutsättningarna för de historiska näringar och den äldre markanvändning som riksintresset är ett uttryck för liksom på upplevelsen av hur dessa präglar kulturlandskapet i Sundre.

Motiveringen för utpekandet av området Östra Ölands kust- och odlingsbygder som riksintresse för kulturmiljövården tar fasta på att området sedan medeltiden har en bibehållen markindelning där fornlämningsmiljöer från järnålderns bondesamhällen, bymiljöer formade som radbyar, odlade inägojor, betade sjömarker samt sjöbodar och säsongsmässiga fiskelägen tillsammans väl uttrycker utvecklingen av kulturlandskapet

(https://www.raa.se/app/uploads/2019/09/H_riksintressen.pdf). Ett särskilt identifierat uttryck för detta riksintresse är det visuella sambandet mellan byarna, det kringliggande landskapet och Östersjön.

I *Kulturmiljöanalys* (bil. B.11) konstateras att detta riksintresseområde är ett av de riksintresseområden som ligger närmast den planerade vindparken och som har den längsta kuststräckan (sid. 33). Bolaget har valt att ta fram videoanimeringar från fotopunkten 5 vid Bläsinge hamn, medan det däremot saknas sådana animeringar från fotopunkt 4 vid Kapelludden. Bläsinge hamn ligger strax söder om, det vill säga utanför, riksintresset Östra Ölands kust- och odlingslandskap. Synbarhetsanalysen visar att hela kustlinjen påverkas visuellt av vindparken. I kulturmiljöanalysen framhålls även att det öppna landskapet gör att det blir extra känsligt för visuell påverkan (ibid).

Vidare anges i miljökonsekvensbeskrivningen (bil. B) anges att riksintresset Östra Ölands kust- och odlingslandskap ligger inom mellanzonen, det vill säga med ett avstånd till vindparken som varierar mellan 25 och 35 km, vilket uppges innebära att vindparken skulle synas men inte ha en dominerande påverkan. Bolaget menar

att konsekvensen för riksintresseområdet Östra Ölands kust- och odlingslandskap förväntas bli liten då området hamnar inom mellanzonen och siktlinjen mot vindparken blir rakt utanför kusten (sid. 189). Enligt utredningen förväntas vindkraftverken inte komma att uppfattas som dominerande i landskapet med hänvisning till att området redan rymmer en del höga strukturer såsom väderkvarnar, fyrplats, kyrkor, stolpar samt andra strukturer som framträder i det omgivande landskapet (ibid).

Riksantikvarieämbetets bedömning är att en påtaglig skada av riksintresset Östra Ölands kust- och odlingslandskap inte förutsätter att en anläggning med de dimensioner som planeras för vindparken får en dominerande påverkan. För riksintresset Östra Ölands kust- och odlingslandskap är den visuella läsbarheten av ett historiskt funktionellt samband med det öppna vattnet särskilt betonat då utnyttjandet av havet för fiske, jakt, sjöhandel och sjötransporter men även för ledsagning av sjöfarten har en mycket lång kontinuitet i denna bygd. De topografiska förutsättningarna och det öppna landskapet med en tydlig exponering mot området för den planerade vindparken gör riksintresset särskilt känsligt för en konstant visuell påverkan av industriell karaktär och innebär samtidigt att vindparken skulle komma att bli synlig längs en stor del av kusten.

Påverkan på kulturmiljön i övrigt

Nedan uppmärksammar och beskriver Riksantikvarieämbetet den påverkan på kulturmiljön i övrigt som myndigheten bedömer att en etablering av vindparken skulle få.

Statliga byggnadsminnen och fornlämningar m. m.

I *PM Kulturmiljö och landskapsbild* (bil. F.7), upprättad av AFRY, behandlas i ett särskilt avsnitt så kallade övriga kulturhistoriska lämningar och miljöer. De identifierade kulturvärdena redovisas i tabell 3 (sid. 20). Utredningen, liksom påverkansbedömningen, är dock allmänt hållen och redogör inte för hur den planerade vindparken skulle påverka de enskilda objekten. Riksantikvarieämbetet vill därför uppmärksamma två statliga byggnadsminnen respektive en manifest fornlämningsmiljö som idag utgör mycket välkända och kulturhistoriskt betydelsefulla landmärken på östra Öland och södra Gotland. Dessa kulturmiljöer illustrerar väl hur kontakten med havet och horisonten är av stor betydelse för upplevelsen och läsbarheten av de historiska berättelser som de förmedlar. Från de platser där de tre objekten är belägna skulle vindparken i samtliga fall komma att vara helt synlig.

På Ölands östra kust vid Kapelludden (och inom riksintresset Östra Ölands kust- och odlingslandskap) ligger ruinen efter *Sankta Brita kapell* (lämningsnummer L1959:7538), en medeltida kyrkoruin uppförd vid den med kapellet samtida och under 1200-talet mycket betydelsefulla knutpunkten för handel och sillfiske, kallad Sikavarp. Mellan ruinen och de fiskebodas som finns vid Kapelludden står ett tre meter högt stenkors i kalksten (lämningsnummer L1959:7470) som anses vara från 1200-talet. *Kapelluddens fyr* är sedan 1978 statligt byggnadsminne. Fyren, som fortfarande är i bruk, byggdes 1871 för att ledsaga sjöfarare som passerar mellan Gotland och Öland.

På södra delen av Storsudret finns *Hoburgs fyr* som uppfördes 1846 och som blev statligt byggnadsminne 2017. Fyren är den sydligast belägna på Gotland och den första fyren sjöfarare ser när man lämnat fyrarna på Ölands södra del bakom sig.

Fornlämningsmiljön på Kapelludden liksom de statliga byggnadsminnena Kapelluddens fyr och Hoburgs fyr utgör samtliga i kulturmiljölagens mening lagskyddade kulturmiljöer och innehåller kulturvärden som Riksantikvarieämbetet bedömer skulle påtagligt skadas av en etablering av vindparken. Vindparkens påverkan skulle få negativa effekter avseende såväl upplevelsen som läsbarheten och förståelsen av dessa objekt och deras närmiljöer.

Landskapsbilden på södra Gotland

Även kulturlandskapet och landskapsbilden på södra Gotland skulle påtagligt skadas av vindparkens etablering. Enligt Riksantikvarieämbetets rapport *Sveriges kust- och skärgårdslandskap. Kulturhistoriska karaktärsdrag och känslighet för vindkraft* (2003:4) utgör området ett säregt landskap "... där de vida utblickarna är ett kännemärke för såväl de kuperade delarna som de mycket flacka ..." (sid. 76). Riksantikvarieämbetet framhåller i rapporten att värdena i detta landskap kräver att "... utblickarna över havet i väster, söder och öster hålls helt fria från vindkraftverk" (ibid).

Riksantikvarieämbetet vidhåller de ovan beskrivna bedömningarna. Den sydligaste och mest perifert belägna delen av Gotland utgörs av ett landskap som har genomgått relativt få förändringar över tiden och där man därför fortfarande kan utläsa huvuddragen i det kulturlandskap som fanns på 1700- och 1800-talen (sid. 75).

Världsarvet Södra Ölands odlingslandskap

Världsarvet *Södra Ölands odlingslandskap* omfattar drygt 56 000 hektar och innehåller åkerjord, betade marker, byar, fornborgar och vattenområden. Unescos världsarvskommittés motivering till utnämningen är att Södra Öland är ett unikt exempel på mänsklig bosättning där de olika landskapstyperna på en enskild ö tas tillvara på ett optimalt sätt (<https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/upplev-kulturarvet/varldsarv-i-sverige/alla-varldsarv-i-sverige/sodra-olands-odlingslandskap/>). I brukandet av det öländska landskapet har även nyttjandet av kustens resurser genom historien varit ett viktigt och i det agrara systemet integrerat näringsfång.

I *PM Kulturmiljö och Landskapsbild* (bil. F.7), upprättad av AFRY, skriver man: "Det bör klargöras att motiveringen för världsarvet *inte* har några uttalade kopplingar till havet och horisonten, detta eftersom världsarvet utgörs av ett kulturarv kopplat till lantbruk" (sid. 21). Riksantikvarieämbetet menar att en sådan slutsats inte bygger på en korrekt läsning och tolkning av motiveringen av världsarvet. Det optimala utnyttjandet av landskapstyperna (jmf ordalydelsen i motiveringen) på södra Öland har genom århundradena bestått av såväl lantbruk som till havet knutna säsongsmässiga binärningar som fiske, jakt och sjöhandel. De till byarna på ön hörande fiskelägena med dess karaktäristiska större eller mindre ansamlingar och rader av sjöbodas är fysiska uttryck i dagens kulturlandskap som gör de agrarhistoriska sammanhangen i sin helhet möjliga att tolka och förstå. I den ansökan som Länsstyrelsen i Kalmar län tog fram år 2001, som underlag för Sveriges ansökan om nominering av Södra Ölands odlingslandskap till Unescos världsarvslista, finns dessa historiska förhållanden beskriva och framlyfta på följande sätt: "Vanligtvis var ölänningen både bonde och fiskare. Rätten till strandfiske allmän och till gårdens byggnader hörde nästan alltid en sjöbod. Bodarna byggdes på en gemensam sjöbodplan. Bodarna byggdes av trä eller sten och användes som övernattningsplats och till förvaring av redskap. Utmed den östra kusten ger ålgårdar, varav några medeltida, kusten en särskild prägel" (https://catalog.lansstyrelsen.se/store/36/resource/2001_14, sid. 28).

I rapporten *Sveriges kust- och skärgårdslandskap. Kulturhistoriska karaktärsdrag och känslighet för vindkraft* lyfter Riksantikvarieämbetet fram södra Öland som en så kallad värdekärna¹. I rapporten framhåller Riksantikvarieämbetet att det "... låglänta landskapet, med Alvarets särpräglade ödslighet och de vidsträckta

¹ En värdekärna sammanfaller i väsentliga delar med de områden som omfattas av miljöbalkens geografiska hushållningsbestämmelser (sid. 26).

utsikterna där land och hav flyter ihop, är ytterst känsligt för storskaliga inslag. En utbyggnad av vindkraft skulle ha en mycket negativ inverkan på upplevelsen av dessa så särpräglade öländska karaktärsdrag. Mot öster och söder krävs därför att utblickarna är helt fria från vindkraftverk” (sid. 67f).

Den föreslagna vindparken skulle komma att vara synlig längs en stor del av Ölands östra kust och därmed från världsarvet Södra Ölands odlingslandskap. Utblickarna över havet och samspelet mellan hav och land utgör ett centralt inslag i öns kulturlandskap. Riksantikvarieämbetet anser att Ölands vidöppna kustlandskap gör denna zon extra exponerad för visuell påverkan från positioner ute till havs. Till följd av topografin utmed Ölands östra kust och inom världsarvet bedömer Riksantikvarieämbetet att den planerade vindparken därför skulle få konsekvenser för stora delar av området. Den påverkan som etableringen av vindparken medför skulle få en betydande negativ effekt på landskapsbilden liksom även för förståelsen av landskapets historiska dimension inom världsarvet Södra Ölands odlingslandskap.

Ovan har Riksantikvarieämbetet pekat på att etableringen av vindparken skulle komma att påverka världsarvet både visuellt och i fråga om den läsbarhet och förståelse som utgår från motiveringen. Riksantikvarieämbetet delar alltså inte Bolagets bedömning att en så kallad HIA inte behöver tas fram för världsarvet södra Öland (se bil. F. 7, sid. 22).

Kumulativa effekter

De kumulativa effekter som kan uppstå med andra befintliga eller planerade verksamheter inom vindparkens närområde uppmärksammas och beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen (bil. B). I den samlade konsekvensbedömningen görs bedömningen att den kumulativa påverkan på landskapsbilden om *Kultje havsvindpark* (som är planerad att anläggas norr om Aurora) samt *Gotland havsvindpark* (som är planerad att anläggas inom ett område som delvis överlappar med Aurora) skulle anläggas blir liten till måttlig och att konsekvenserna för landskapsbild och kulturmiljö blir små till måttliga.

Bedömningen baseras enbart på en analys av Bolagets egna fotomontage (bil. B, sid. 293) då den särskilda kulturmiljöanalys som gjorts (bil. B. 11) saknar en analys av en kumulativ påverkan. Bolagets bedömning baseras också på att man beskriver det som ett "teoretiskt scenario" att samtliga tre havsvindparker kommer att bli förverkligade (se t.ex. sid. 293).

Riksantikvarieämbetet menar att det inte framgår av miljökonsekvensbeskrivningen hur kulturmiljöernas värden och känslighet för kumulativa effekter har analyserats på grundval av det relativt begränsade underlag som ett fåtal fotomontage utgör. Det finns heller inga uppgifter om i vilken mån bedömningarna har utförts av personer med kulturmiljökompetens. Riksantikvarieämbetets slutsats blir därför att miljökonsekvensbedömningens begränsade analys av de kumulativa effekterna för landskapsbild och kulturmiljö får till följd att Bolagets tillståndsansökan är otillräcklig i fråga om redogörelsen för de kumulativa effekterna i förhållande till en prövning av lokaliseringsprincipen enligt 2 kap. 6 § miljöbalken och att riktigheten i de slutsatser som anförs i tillståndsansökan därför också kan ifrågasättas. Myndigheten har vägt in denna brist i den samlade bedömningen av ärendet.

Marinarkeologi

Bolaget anför i *Komplettering av ansökan*, att det skulle bli för kostsamt att göra marinarkeologiska utredningar innan tillstånd getts, att Bolaget avser att göra dessa i efterhand i samband med andra undersökningar samt att det i Riksantikvarieämbetets rekommendation för marinarkeologisk sonarkartering anges att "I rekommendationen lyfter RAÄ uttryckligen att arkeologisk kartering kan samordnas med andra bottenundersökningar av ekonomiska och tidsmässiga skäl" (sid. 14f). Detta används som argument för att senarelägga en prövning som länsstyrelsen beslutar om. Citatet är ryckt ur sitt sammanhang och Riksantikvarieämbetet vill även framhålla att det i rekommendationen (<https://www.raa.se/app/uploads/2017/08/Rekommendationer-f%C3%B6r-marinarkeologisk-sonarkartering.pdf>) också står att "Innan ett större område i havet eller i en sjö ska exploateras undersöks för det mesta de berörda bottarna. I en sådan undersökning bör ingå att söka av botten med syfte att hitta fornlämningar. Den lämpligaste metoden är då sonarkartering. Länsstyrelsen kan besluta om en sådan med stöd lagen om kulturminnen (KML) men den kan också göras inom ramen för en miljökonsekvensbeskrivning (MKB)" (sid. 2). Rekommendationen innebär därmed inte att Bolaget ska kringgå de utredningar som behöver ligga till grund för tillståndsprövning av vindparken.

Riksantikvarieämbetet vill även informera om att rekommendationen togs fram 2012 och att det idag finns fler etablerade metoder för marinarkeologisk bottenkartering. År 2014 bytte lagen namn till Kulturmiljölagen (1988:950) (KML) och begreppet angränsande zon infördes.

Havet är inte inventerat i sin helhet och få antikvariska bedömningar har genomförts. Kulturmiljöregistret (KMR) eller Fornsök kan därmed inte ses som ett komplett planeringsunderlag. Det bristfälliga underlaget har även framförts i den marinarkeologiska skrivbordsrapport (bil. B 13) som tagits fram inom ramen för MKB och det nämns även i miljökonsekvensbeskrivningen (bil. B, sid.199) att fler lämningar kan finnas. I miljökonsekvensbedömningen (avsnitt 8.9, Marinarkeologi samlad konsekvensbedömning) gör Bolaget bedömningen att det inte föreligger någon risk för påverkan eller skada på marinarkeologiska lämningar med hänvisning till att Bolaget ska göra anpassningar för att undvika lämningarna. Riksantikvarieämbetet delar inte denna bedömning och anser att miljökonsekvensbeskrivningen inte innehåller tillräckligt med underlag för att kunna göra en korrekt konsekvensbedömning.

Riksantikvarieämbetet gör bedömningen att området har stor marinarkeologisk potential. I havsområdet öster om Öland finns fartygslämningar som uppmärksammas för sitt betydande kulturhistoriska värde och flera är mycket välbevarade. Farleden mellan Öland och Gotland har använts under lång tid och flera sjöslag har utkämpats i området, eventuellt även inom det planerade parkområdet. Ett exempel är slaget om södra Ölands udde år 1676, då bland andra regalskeppet *Kronan* förläste. Slaget utspelade sig i ett stort område och benämningen "södra" stämmer inte med lämningarnas geografiska spridning, då dessa återfinns upp till mellersta Öland, samt även i angränsande zon i området innanför den planerade vindparken. Fartygs-/båtlämningar kan ha ett stort spridningsområde. Avsaknaden av grund är ingen garanti för att det inte finns fartygs-/båtlämningar inom området. I Östersjön finns flera välbevarade fartygslämningar på stora djup utan närhet till grund. Exempel på detta är *Spökskeppet* som ligger öster om Gotska Sandön på 130 meters djup. ([Spökskeppet A5 \(sh.se\)](#)) samt *Sjöhästen* i mellersta Östersjön på 100 meters djup ([Vrak - Sjöhästen](#)). Även om dessa ligger i området norr om Öland, så visar de på en stor marinarkeologisk potential även i området för den planerade vindparken.

Riksantikvarieämbetets ställningstagande är därmed att områdets marinarkeologiska förutsättningar behöver utredas innan en eventuell påverkan på forn- och kulturlämningar kan bedömas och lokaliseringen prövas. Den skrivbordsstudie som Bolaget redovisar i bil. B. 13 är inte tillräcklig för denna bedömning, vilket även framförs i nämnda bilaga.

Det är heller inte tillräckligt för prövningen som ska ske enligt 2 kap. miljöbalken, att tillståndshavaren ska genomföra marinarkeologiska utredningar efter det att tillstånd eventuellt beviljats för anläggning av vindparken, något som Bolaget anför är tillräckligt för att tillgodose de marinarkeologiska intressena.

Riksantikvarieämbetet delar inte denna uppfattning. Syftet med kulturmiljölagen är att bevara fornlämningar. Hur detta ska gå till sker enligt ett särskilt regelverk och verkställs genom den uppdragsarkeologiska processen. Enligt 2 kap. 10 § KML, bör den som avser att uppföra en anläggning eller genomföra ett annat arbetsföretag, i god tid ta reda på om någon fornlämning kan beröras och i så fall snarast samråda med länsstyrelsen. Länsstyrelsen kan i sin tur besluta om en arkeologisk utredning och enligt 2 kap. 11 § KML är det företagaren som bekostar denna. Den uppdragsarkeologiska processen är väl etablerad vid exploateringar på land och i havsområdet gäller samma process och lagstiftning inom den angränsande zonen. Att genomföra utredningar efter tillståndsgivning, vilket är Bolagets önskan enligt punkt 40–42 i *Komplettering av ansökan*, är i och för sig förenligt med det uppdragsarkeologiska systemet och kulturmiljölagstiftningen, men konsekvensen av bolagets val att inte få till utredningar är att nu ansökt tillstånd inte kan bifallas, eftersom underlaget inte visar värdena i den miljö som ska exploateras och därmed heller inte hur hänsyn ska kunna tas till nämnda miljöer. Förslag till villkor 19 i *Ansökan om tillstånd enligt lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon*, berör marinarkeologi. Riksantikvarieämbetet anser att detta inte ska vara ett villkor i tillståndet, utan att utredningar och undersökningar behöver ske innan och därmed utgöra en del av underlaget inför tillståndsprövningen.

Marinarkeologi - övriga upplysningar

En fornlämning består av en anläggning, till exempel en fartygs-/båtlämning (vrak) och ett fornlämningsområde. Fornlämningsområdet är ett område runt omkring anläggningen där det också är tillståndspliktigt att göra ändringar. Ett skyddsavstånd ska utgå från fornlämningsområdets gräns, då spridningsbilden för lämningar varierar.

Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950), vilket även omfattar tidigare okända lämningar som eventuellt påträffas.

Landskapskonventionen

Landskapets karaktär längs Ölands och Gotlands kuster är i hög grad beroende av samspelet mellan hav och land och utblicken mot en fri horisont. De

kulturvärden och i de däri ingående upplevelsevärden som är kopplade till landskapsbilden är därtill av mycket stor betydelse både socialt och möjligen även ekonomiskt för boende inom området och för tillfälliga besökare. Landskapsbilden utgör också mot bakgrund av besöksnäringen en regional och lokal resurs som är av stor social och ekonomisk betydelse.

Sverige har genom att ratificera den *Europeiska Landskapskonventionen* förbundit sig att implementera konventionen i tillämpningen av svensk lag. Enligt Europeiska landskapskonventionen är landskapsperspektivet en central utgångspunkt för en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling. Vidare ska planeringsbeslut rörande landskapet beakta allmänhetens och lokalsamhällets perspektiv. Konventionen nämner bland annat livskvalitet och förutsättningarna för arbetstillfällen som exempel på faktorer kopplade till landskapets kvalitet.

Riksantikvarieämbetet konstaterar att konsekvenserna för upplevelsen av landskapet och kulturmiljön ur lokalbefolkningens, men även besökandes, perspektiv inte är belysta i Bolagets miljökonsekvensbedömning.

Sammantagen bedömning

Riksantikvarieämbetet bedömer att en etablering av den planerade vindparken skulle medföra att de båda riksintresseområdena Sundre på Gotland respektive Östra Ölands kust- och odlingslandskap påtagligt skadas. De kumulativa effekterna är därtill inte belysta på ett sätt som gör det möjligt att bedöma omfattningen av dess konsekvenser för landskapets kulturhistoriska värden inom vindparkens påverkansområde. Den planerade vindparkens etablering bedöms emellertid i sig sammantaget få så omfattande konsekvenser att den bör innebära en olägenhet av väsentlig betydelse. Riksantikvarieämbetet gör därför bedömningen att påverkan är så stor att uppförandet av Vindpark Aurora inte bör få komma till stånd. Utöver detta är det marinarknologiska underlaget i miljökonsekvensbeskrivningen inte tillräckligt för att Riksantikvarieämbetet ska kunna bedöma om en eventuell påverkan på forn- eller kulturlämningar kommer att ske.

Riksantikvarieämbetet har till uppgift att bland annat verka för att kulturvärdena i bebyggelsen och i landskapet tas till vara samt bevaka kulturmiljöintresset vid samhällsplanering och byggande enligt 2 § p 2 förordningen (2014:1585) med instruktion för Riksantikvarieämbetet. I detta yttrande har myndigheten inte vägt in

eller bedömt om andra viktiga samhällsintressen har en sådan synnerlig betydelse att det kan utgöra grund för tillstånd och att regeringen därför kan tillåta den ansökta verksamheten.

Detta beslut har fattats av avdelningschefen Marja-Leena Pilvesmaa efter föredragning av utredaren Maria Adolfsson. Även enhetschefen Ulf Lindberg och utredarna Carl-Johan Sanglert och Petra Stråkendal har varit med om den slutliga handläggningen.

Beslutet har signerats elektroniskt och saknar därför namnunderskrift.